Знаменський В. І.

*аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національної академії статистики, обліку та аудиту*

Znamenskyi Vitalii

*Postgraduate Student of the Department of Finance, Banking and Insurance
National Academy of Statistics, Accounting and Audit*

ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА НАПОВНЕННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Анотація. У роботі пропонується стислий аналіз основних короткострокових показників економічного розвитку України. Розглянуто сучасне функціонування та наповнення дохідної бази державного бюджету і виявлено основні проблеми. Виділено наслідки пандемії COVID-19. Розглянуто процес підготовки бюджету на наступні фінансові роки з підвищеною увагою до інституційних аспектів та операційних обмежень, пов'язаних із контекстом COVID-19. Етап формування стратегії щодо ефективного функціонування та наповнення дохідної бази державного бюджету є суттєвою частиною процесу підготовки бюджету, безпрецедентними політичними заходами щодо переспрямування існуючих ресурсів на заходи охорони здоров'я та соціальної підтримки. Етап формування стратегії дасть можливість переоцінити вплив цих заходів та розпочати планування виведення державних фінансів на міцну основу. Надано рекомендації щодо вирішення фіскального питання. Виділено механізми гнучкості державного бюджету.

Ключові слова: державний бюджет, дохідна частина, стратегія, пандемія COVID-19, ефективність інструментів.

Вступ та постановка проблеми. На систему функціонування та наповнення дохідної бази державного бюджету впливають постійні зміни в економіці України та пристосування даних змін до нових макроекономічних умов. У цьому контексті формування бюджетних надходжень має здійснюватися з урахуванням циклічності економічного розвитку, використання ефективних бюджетних методів та інструментів, інтеграції середньострокового бюджетного планування та прогнозування в бюджетний процес. Ефективність формування бюджетних надходжень, включаючи ефективність інструментів прогнозування податкових надходжень, створює належні умови для ефективного впливу бюджетного механізму на ефективність економічних перетворень у країні [15, с. 31].

Не винятком стали умови пандемії COVID-19. Пандемія COVID-19 вибухнула, коли більшість країн тільки почала процес виконання свого бюджету 2020 р. [16]. Із тих пір короткотерміновим пріоритетом було розроблення та реалізація негайних заходів реагування на кризу, зокрема за допомогою надзвичайних бюджетних інструментів, таких як додаткові бюджети, резервні фонди та надзвичайні укази. Зважаючи на те, що виконання бюджету 2020 р. сильно відрізняється від прогнозованого плану на тлі високої невизначеності, складання бюджету під час кризи стало безперервним реактивним процесом, що створює напруження для Міністерства фінансів. Тим не менше Україні зараз потрібно звернути увагу на наповнення дохідної бази державного бюджету. Це буде складним завданням, ураховуючи безпрецедентну невизначеність щодо економічного прогнозу після блокування та масового фіскального шоку від пандемії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні основи формування доходів державного бюджету в складних економічних умовах представлені в наукових працях таких зарубіжних учених, як Дж. Бьюкенен [6], А. Вагнер [7], А. Лернер [10], Р. Мусгрейв [19], А. Сміт [22] та ін. Праці вітчизняних учених Т. Бондарук [2–5; 12; 13], О. Барановського [1], О. Василика [8], В. Опаріна [12] та ін. зробили свій внесок у фундаментальні знання формування доходів державного

бюджету. Водночас недостатня наукова робота підкреслює особливості функціонування та наповнення дохідної бази державного бюджету в складних економічних умовах.

Метою даної роботи є поглиблення теоретико-методологічних підходів до розроблення особливостей функціонування та наповнення дохідної бази державного бюджету в умовах пандемії COVID-19, а саме в процесі підготовки бюджету на наступні фінансові роки, а також надання рекомендацій щодо вирішення фіскального питання.

Результати дослідження. Економічний прогноз функціонування та наповнення дохідної бази державного бюджету був стабільним до початку пандемії COVID-19, зі стабільним зростанням, помірним державним боргом та відносною ціною та валютною стабільністю. Однак зміна уряду на початку березня 2020 р. спричинила певні політичні негаразди та реорганізацію, які, можливо, сповільнили початкову реакцію. Україна вже стикалася з великими виплатами зовнішнього боргу в 2020 р., і переговори з МВФ зупинилися з таких питань, як банківська справа та земельна реформа. Без угоди з МВФ ризик суверенного дефолту збільшився б.

Рівень безробіття в 2019 р. становив понад 9% робочої сили, частка неформальних працівників в економіці залишається дуже високою (до 30%), а соціальна безпека є слабкою. Зростання рівня безробіття сьогодні не було настільки різким в Україні, як у багатьох країнах ОЕСР (рис. 1), хоча рівень безробіття досяг 2,9% у II кварталі 2020 р., а потім знизився до 9,4% у III кварталі.

НБУ припускає, що менший приріст безробіття може бути частково зумовлений неформальною зайнятістю, а також сильним поширенням дистанційної роботи в Україні, особливо серед великих компаній [21]. Низькі внутрішні заощадження та обмежений фіскальний простір ще більше обмежують можливості домогосподарств або органи державної влади поглинати екзогенні потрясіння.

Розглянемо основні короткотермінові показники розвитку української економіки в умовах пандемії. Із січня по вересень 2020 р. дефіцит державного бюджету України становив 81,725 млрд грн, що в чотири рази пере-

Рис. 1. Рівень безробіття: Україна та окремі країни ОЕСР за 2019–2020 рр. [16]

вищує дефіцит за той самий період минулого року [17]. 24 вересня Національний банк України (НБУ) модернізував прогноз дефіциту бюджету на 2020 р. (із 7,5% до 6–6,5% ВВП). Прогноз був змінений «сильним недофінансуванням» існуючих державних витрат у 2020 р. [16].

Показники річних доходів бюджету на 2020 р. були виконані в повному обсязі, незважаючи на складну ситуацію на початок року (у січні-квітні 2020 р. недостатня ефективність доходів загального фонду становила 44,2 млрд грн).

Станом на 1 січня 2021 р. на рахунках Державного казначейства є рекордно висока сума коштів – 70,7 млрд грн (12 млрд у гривні та 58,7 млрд – в еквіваленті в іноземних валютах). І це незважаючи на те, що 2020 р. був кризовим у всьому світі через пандемію коронавірусу. Це свідчить про те, що країні вдалося впоратися з проблемами COVID-19. Держава гарантує, що всі необхідні витрати будуть профінансовані в повному обсязі.

За попередніми даними Державної казначейської служби, у 2020 р. до загального фонду державного бюджету надійшло 877,6 млрд грн, щомісячний план бюджету виконано на 102,2%. Доходи від платежів, контрольованих ДПС, становили 507,5 млрд грн, або 110,7%, що на 49,2 млрд більше річного плану. Водночас відшкодування ПДВ становило 143,1 млрд грн.

Перевищення ефективності було спричинено такими платежами:

- ПДВ (+40,2 млрд грн), зокрема шляхом удосконалення системи моніторингу відповідності податкових накладних критеріям оцінки рівня ризику, усунення схем шахрайства з ПДВ;
- податок на доходи фізичних осіб та військовий збір (+6,0 млрд грн);
- акцизний податок на товари, які вироблені в Україні (+4,8 млрд грн).

Перевиконання показників річних доходів бюджету, активна та успішна робота уряду у грудні 2020 р. щодо залучення ресурсів із внутрішнього та зовнішнього ринків дали змогу фінансувати бюджетні видатки [11].

Процес підготовки бюджету на наступні фінансові роки вимагатиме підвищеної уваги до інституційних аспектів та операційних обмежень, пов'язаних із контекстом COVID-19.

1. Процес підготовки бюджету спирається на взаємодію між Центральним органом управління бюджетом (ЦОУБ) та органами місцевого самоврядування, при цьому ЦОУБ координує бюджетний процес, надає керівництво органам управління та контролює їхні запити щодо бюджету. На тлі COVID-19 і незалежно від початкового типу бюджетного процесу (більше «зверху вниз» або більше «знизу вгору») від самого початку будуть потрібні чітке політичне керівництво та консенсус щодо загальних цілей бюджетного процесу на фінансові роки. Це може означати більш помітну роль Кабінету прем'єр-міністра або спеціальних комітетів Кабінету Міністрів спільно з ЦОУБ у встановленні цілей та забезпеченні колективної власності.

2. Перегляд часових рамок та термінів. Загальна послідовність процесу підготовки бюджету повинна визнати поточні виклики та забезпечити достатньо часу для зацікавлених сторін. Це може зажадати коригування бюджетного календаря, яке повинно бути сумісним із законодавчою базою та не підірвати довіру до відповіді уряду на COVID-19 та його становища на фінансових ринках. Залежно від законодавчої бази країни для перегляду бюджетного календаря може знадобитися затвердження законодавства або юридичний дозвіл. Це схвалення може допомогти побудувати громадську підтримку та зберегти прозорість.

3. Розроблення методів роботи, сумісних із соціальною дистанцією. Це простіше, якщо ЦОУБ уже використовує інтегрований модуль підготовки бюджету, який забезпечує віддалений обмін поданням бюджету.

У країнах, де технологія не сприяє проведенню відеозустрічей, політикам та чиновникам, можливо, доведеться проводити бюджетні наради, дотримуючись правил соціального дистанціювання з обмеженнями на кількість учасників та використання захищених місць. Нарешті, нові методи роботи (наприклад, онлайн-сесії) можуть бути використані для сприяння участі громадян у підготовці бюджету або контролі парламенту залежно від наявної технології.

4. Інвестиції у формування політичного та громадського консенсусу й обізнаності. З огляду на складність та необхідність прийняття складних рішень, належну увагу слід приділяти формуванню як політичному консенсусу, так і обізнаності. Наприклад, додаткові парламентські слухання та використання спеціальних комітетів можуть

забезпечити більш згуртовану політичну платформу для досягнення консенсусу в цьому потенційно неспокійному фінансовому році. Консультації з громадськістю на початку бюджетного процесу, наприклад із профспілками роботодавців та працівників, можуть допомогти досягти більш широкого консенсусу, а також поліпшити розроблення та націлювання політичних заходів [16].

Етап формування стратегії – суттєва частина процесу підготовки бюджету в звичайні часи – зіграє ще більшу роль у формуванні бюджету на наступний фінансовий рік. Уряд у 2020 р. вживав безпрецедентні політичні заходи щодо переспрямування існуючих ресурсів на заходи охорони здоров'я та соціальної підтримки. У багатьох країнах це призвело до відмови від існуючих цілей фінансової політики або тимчасового призупинення дії фінансних правил. Етап формування стратегії дасть першу можливість переоцінити вплив цих заходів та розпочати планування виведення державних фінансів на міцну основу. Визначаючи загальну стратегію бюджету на фінансовий рік, уряди повинні визнати та пристосуватися до виняткового ступеня макроекономічної невизначеності та її впливу на доходи, вибрати зважений підхід та зберегти середньострокову орієнтацію на планування та складання бюджету, коли вона існує.

Замість єдиного макрофінансового сценарію необхідно окреслити кілька сценаріїв та зобразити подальшу політику залежною від них. Навіть у звичайні часи загальноприйнято і, як правило, рекомендується урядам відкрито ставитися до ризиків для свого центрального (найімовірнішого) сценарію та стратегій зменшення цих ризиків. За цих виняткових обставин уряду, можливо, доведеться визнати, що прийняти політичні рішення за унікальним сценарієм важко та ризиковано. Натомість він міг би показати, як ця політика буде вдосконалена та адаптована відповідно до різних припущень, особливо стосовно впливу на державні доходи, пов'язаного з уповільненням економічного зростання.

Рекомендації щодо вирішення фінансового питання полягають у такому:

- Уточнити загальні фінансові обмеження з урахуванням потреб у фінансуванні. У тісній координації з органами, відповідальними за урядове фінансування (наприклад, управління боргом, центральний банк), необхідно вивчити можливі варіанти фінансування (збільшення ринкових або пільгових запозичень, джерела та вартість фінансування) для оцінки загального фінансового обмеження та фінансової стратегії.

- Зберегти середньострокову перспективу бюджетування. Середньострокова перспектива вже може бути закріплена на практиці або в законодавчій базі. Це стосується більшості розвинутих економік та ринків, що розвиваються, таких як Перу та Колумбія, а також у низці країн із низьким рівнем доходу.

- Використання середньострокової перспективи, щоб спробувати зафіксувати майбутні заощадження та змінити ефект одноразових заходів. Викладення перспектив доходів і витрат після 2021 р. допоможе показати, що вплив COVID-19 є тимчасовим і, ймовірно, буде ліквідований у наступні роки. Багаторічна перспектива дає змогу уряду висвітлити та зафіксувати вплив різних заощадливих заходів, які накопичуються з часом (наприклад, пенсійна реформа) або впровадження яких відкладається, поки відновлення не набере обертів. Ця криза підкреслює важливість середньострокових рамок.

- Повторне закріплення фінансової стратегії. Якщо це ще не оголошено, у бюджеті має бути роз'яснено, чи були тимчасово призупинені цілі та правила фінансової

політики до COVID-19 та/або активовані заходи захисту. Належним чином активовані пункти втечі забезпечать гнучкість, одночасно оголошуючи середньострокові заходи щодо повернення до правила. На максимально ранньому етапі країні потрібно спробувати намітити шлях до відновлення нормального застосування фінансних норм, досягнувши балансу між метою відновлення фінансової стійкості та не загрожуючи зростанню.

- Дати чітке уявлення про фінансові ризики. Дане уявлення повинно охоплювати ризики, що існували до кризи, та додаткові ризики, пов'язані з новою політикою COVID-19 (наприклад, нові гарантії, позики та вливання власного капіталу). Бюджет повинен включати деталі щодо впливу та можливих заходів щодо пом'якшення наслідків. Наприклад, Єгипет, як повідомляється, планує переглянути свою заяву про фінансовий ризик, щоб урахувати вплив COVID-19.

Вибираючи відповідну стратегію та інструменти для забезпечення оперативності у виконанні бюджету на фінансовий рік, Україні доведеться вибрати відповідну стратегію сприяння гнучкості, на яку впливатимуть існуючі бюджетні та інституційні умови. Відповідна стратегія залежатиме від конкретних чинників, таких як рівень фінансових обмежень (наприклад, можливість доступу до ринків), правила УПФ (наприклад, ступінь гнучкості перерозподілу бюджетних коштів протягом року, вимоги парламентського контролю). Міністерство фінансів має зважити на плюси і мінуси кожного інструменту гнучкості та спробувати визначити найкращу комбінацію від самого початку.

Основні інструменти гнучкості – механізми гнучкості бюджету на рік та додаткові бюджети можна охарактеризувати так:

- Установлення резервних фондів. Для вирішення потреб у надзвичайних витратах або дефіциту доходів можливим інструментом може бути непередбачений обсяг (наприклад, заснований на необхідності реагування на політику, якщо реалізується найгірший сценарій), керований МФ (із чіткими вказівками щодо доступу). Цей механізм збільшує спроможність урядів швидко реагувати на раптові потрясіння, проте надає значні повноваження виконавчій владі. Фонди на випадок непередбачених ситуацій не слід використовувати як альтернативу належній підготовці бюджету або як грошові кошти. Великий резервний фонд обмежує можливості урядів залучати кошти в інших місцях, а отже, обмежує інформацію парламенту та органам місцевого самоврядування на етапі затвердження бюджету про те, як бюджет насправді буде використовуватися. Тому надзвичайно важливо мати чіткі правила та прозорість щодо механізмів використання фонду, розподілу грошей, а також прозору звітність.

- Посилення механізмів гнучкості бюджету протягом року допоможе впоратися з невизначеністю під час виконання бюджету. Однак хоча цей варіант є практичним, він може швидко досягти своєї межі, якщо потреба в коригуванні або перерозподілі бюджету перевищує очікувану через великий шок. У цьому разі країна може також звернутися до конкретних розпоряджень виконавчої влади з попереднім схваленням парламенту, таких як надзвичайні укази, що дають змогу виконавчій владі ініціювати значні перерозподіли.

- Прийняття додаткових бюджетів. Такий підхід гарантує парламентський контроль, а також індивідуальне та своєчасне пристосування до обставин. Однак покладання на додаткові бюджети може бути занадто громіздким і повільним для країн з обмеженою спроможністю. Більше того, надмірна кількість додаткових бюджетів часто розглядається як підірив довіри до бюджету.

На етапі бюджетних переговорів Міністерство фінансів повинно отримувати інформацію від органів місцевого самоврядування, яка підтвердить його здатність до більш жорсткого моніторингу виконання бюджету. Вимагання від усіх органів місцевого самоврядування максимально чітко готувати плани витрат та за умови їх офіційного затвердження Міністерством фінансів покращить інформацію МФ щодо контролю над виконанням бюджету.

У планах витрат, що здійснюються органами місцевого самоврядування, потрібно визначити витрати, пов'язані з базовим сценарієм та відповіддю на COVID-19. Щодо витрат, пов'язаних із COVID-19, можуть бути переваги в установленні чітких цілей на виконання, щоб підтримати результати та очікування і забезпечити швидке проведення витрат [16].

Уряд повинен розглянути заходи з моніторингу виконання бюджету на етапі підготовки бюджету, щоб підтримати прозорість та пом'якшити вразливість до корупції своїх заходів проти COVID-19. Наприклад, деякі країни розробляють Інтернет-портالي щодо витрат на COVID-19, щоб дати громадськості змогу відстежувати ці витрати (наприклад, Бразилія та Гондурас). Більше того, хоча для виконання бюджету та контролю протягом 2021 фінансового року слід продовжувати дотримуватися регулярних

процесів управління фінансами, уряди можуть розглянути можливість продовження будь-яких надзвичайних заходів контролю витратів, уведених як частину реагування на кризу, що може допомогти у сприянні прозорості, підзвітності та законності, як пропонується у примітці МВФ про «Зберігання квитанцій» [20]. Більш пильний моніторинг виконання бюджету сприятиме правильному та всебічному запису державного втручання, пов'язаного з COVID-19, у державні рахунки та фінансову статистику [18].

Висновки. Таким чином, вивчення існуючих науково-методичних основ функціонування та наповнення дохідної частини державного бюджету в умовах пандемії COVID-19 дає змогу виявити систему явищ і проблем та визначити формування стратегії процесу підготовки бюджету. Визначено процес підготовки бюджету на наступні фінансові роки, пов'язаний із контекстом COVID-19, а також надано рекомендації щодо вирішення фінансового питання, а саме: уточнення загальних фінансових обмежень з урахуванням потреб у фінансуванні, збереження середньострокової перспективи бюджетування, використання середньострокової перспективи, повторне закріплення фінансової стратегії, а також подання чіткого уявлення про фінансові ризики.

Список використаних джерел:

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / за ред. О.І. Барановського Київ : КНТЕУ, 2004. 759 с.
2. Бондарук Т.Г., Вінницька О.А. Оцінка стану децентралізації місцевих бюджетів України. Економіка України. 2018. № 7(680). С. 59–75.
3. Бондарук Т.Г., Вінницька О.А., Дубина М.В. Теоретичні аспекти бюджетної децентралізації в контексті реформ державного управління в Україні. *Світ фінансів*. 2018. № 2(55). С. 7–18.
4. Бондарук Т.Г., Бондарук І.С., Дубина М.В. Методичний інструментарій оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів України. *Світ фінансів*. 2019. № 2. С. 62–74.
5. Бондарук Т.Г., Бондарук І.С., Вінницька О.А. Зарубіжний досвід розвитку бюджетної децентралізації. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2018. № 3. С. 83–95.
6. Бьюкенен Дж.М., Таллок Г. Розрахунок згоди. Логічні підстави конституційної демократії. Твори / пер. з англ. Москва : Таурус Альфа, 1997.
7. Вагнер Р. Вибрані роботи. Москва : Мистецтво, 1978. 695 с.
8. Василюк О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси : підручник. Київ : Центр учбов. літератури, 2004. 608 с.
9. Доходна частина Державного бюджету-2020 перевиконана. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/minfin-derzhbyudzhethet2020-perevikonano-po-dohodah> (дата звернення: 12.04.2021).
10. Лернер А.Я., Розенман Е.А. Оптимальное управление. Москва : Энергия, 1970. 360 с.
11. Маркуц Ю.І., Гусаревич Н.В. Ефективність формування доходів бюджету в умовах економічних перетворень. *Економіка та держава*. 2018. № 8. С. 31–34.
12. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : навчальний посібник ; 2-е вид., доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2004. 240 с.
13. Bondaruk T.G., Bondaruk I.S. State regulation of financial support of municipal authority under decentralisation conditions. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 4(13). Ч. 1.
14. Bondaruk T.G., Bondaruk O.S., Bondaruk I.S. Conceptual basis of mechanism of ensuring budget security. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 3(11). Ч. 1. С. 21–28.
15. Budgeting in a Crisis: Guidance for Preparing the 2021 Budget. *Special Series on COVID-19*. 2020. P. 1–10.
16. Deficit of Ukraine's budget in nine months quadruplicates to almost US\$2. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q3_eng.pdf?v=4 (дата звернення: 12.04.2021).
17. IMF, Special Series on COVID-19. 2020. How to Record Government Policy Interventions in Fiscal Statistics.
18. IMF, Special Series on COVID-19. 2020. Keeping the Receipts: Transparency, Accountability, and Legitimacy in Emergency Responses.
19. Musgrave R.A. The Theory of Public Finance: A Study in Public Economy. New York : McGraw-Hill, 1959. 628 p.
20. NBU Board decision No. 487-D On Approval of the Inflation Report dated 22 July 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q3_eng.pdf?v=4 (дата звернення: 12.04.2021).
21. Profitable part of the Sovereign budget-2020 re-viconan. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/minfin-derzhbyudzhethet2020-perevikonano-po-dohodah> (дата звернення: 12.04.2021).
22. Smith A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. L., 1961.

References:

1. Baranovsky O.I. (2004) Financial security in Ukraine (methodology of evaluation and support mechanisms): [monograph] / Baranovsky O.I. Kyiv: KNTEU. 759 p.
2. Bondaruk T.G., Bondaruk I.S. (2017) State regulation of financial support of municipal authority under decentralization conditions. *Scientific Bulletin of Polissya*, no. 13. Part 1.

3. Bondaruk T.G., Bondaruk O.S., Bondaruk I.S. (2017) Conceptual basis of the mechanism of ensuring budget security. *Scientific Bulletin of Polissya*, no. 3 (11). Ch. 1. pp. 21–28.
4. Bondaruk T.G., Bondaruk I.S., Dubyna M.V. (2019) Methodical tools for assessing the financial stability of local budgets of Ukraine. *The world of finance*, no. 2. pp. 62–74.
5. Bondaruk T.G., Bondaruk I.S., Vinnytska O.A. (2018) Foreign experience in the development of budget decentralization. *Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics. Accounting and Auditing*, no. 3. pp. 83–95.
6. Bondaruk T.G., Vinnytska O.A. (2018) Assessment of decentralization of local budgets of Ukraine. *Economy of Ukraine*, no. 7 (680). pp. 59–75.
7. Bondaruk T.G., Vinnytska O.A., Dubyna M.V. (2018) Theoretical aspects of budget decentralization in the context of public administration reforms in Ukraine. *The world of finance*, no. 2 (55). pp. 7–18.
8. Buchanan J.M., Tullock G. (1997) Calculation of consent. Logical foundations of constitutional democracy // Buchanan J.M. Works / Per. from English. Moscow: Taurus Alpha.
9. Budgeting in a Crisis: Guidance for Preparing the 2021 Budget. *Special Series on COVID-19*. 2020. Pp. 1–10.
10. Deficit of Ukraine's budget in nine months quadruplicates to almost US\$2. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q3_eng.pdf?v=4.
11. IMF, Special Series on COVID-19 (2020) “How to Record Government Policy Interventions in Fiscal Statistics.”
12. IMF, Special Series on COVID-19 (2020) “Keeping the Receipts: Transparency, Accountability, and Legitimacy in Emergency Responses.”
13. Lerner A.Ya., Rosenman E.A. (1970) Optimal control. Moscow: Energy, 360 p.
14. Markuts Y.I., Gusarevich N.V. (2018) Efficiency of formation of budget revenues in the conditions of economic transformations. *Economy and state*, no. 8. pp. 31–34.
15. Musgrave R.A. (1959) The Theory of Public Finance: A Study in Public Economy / R.A. Musgrave. New York: McGraw-Hill. 628 p.
16. NBU Board decision No. 487-D On Approval of the Inflation Report dated 22 July 2020. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q3_eng.pdf?v=4.
17. Oparin V.M. (2004) Finance (General Theory): Textbook. manual. 2nd ed., Ext. and processing. Kyiv: KNEU. 240 p.
18. Profitable part of the Sovereign budget-2020 re-viconan. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/minfin-derzhbyudzh2020-perevikonano-po-dohodah>.
19. Smith A. (1961) An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations.
20. The revenue part of the State Budget 2020 is overfulfilled. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/minfin-derzhbyudzh2020-perevikonano-po-dohodah>.
21. Vasilyk O.D. (2004) Public finance: textbook / O.D. Vasilik, K.V. Pavlyuk. Kyiv: Center for Educational Literature. 608 p.
22. Wagner R. (1978) Selected works / Richard Wagner [Order. and comment. I.A. Barsova and S.A. Osherov]. Moscow: Art. 695 p.

ЭФФЕКТИВНОЕ ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ И НАПОЛНЕНИЕ ДОХОДНОЙ БАЗЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19

Аннотация. В работе предлагается краткий анализ основных краткосрочных показателей экономического развития Украины. Рассмотрено современное функционирование и наполнение доходной базы государственного бюджета и выявлены основные проблемы. Выделены последствия пандемии COVID-19. Рассмотрен процесс подготовки бюджета на следующие финансовые годы с повышенным вниманием к институциональным аспектам и операционным ограничениям, связанным с контекстом COVID-19. Этап формирования стратегии по эффективному функционированию и наполнению доходной базы государственного бюджета является существенной частью процесса его подготовки, беспрецедентной политической мерой по перенаправлению существующих ресурсов на мероприятия здравоохранения и социальной поддержки. Этап формирования стратегии даст возможность переоценить влияние этих мер и начать планирование вывода государственных финансов на прочную основу. Согласно этому, даны рекомендации по решению фискального вопроса. Выделены механизмы гибкости государственного бюджета.

Ключевые слова: государственный бюджет, доходная часть, стратегия, пандемия COVID-19, эффективность инструментов.

EFFECTIVE FUNCTIONING AND FILLING OF THE REVENUE BASE OF THE STATE BUDGET OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC

Summary. The outbreak of the COVID-19 epidemic has become, without exaggeration, another challenge for humanity, which is of a global nature. On the one hand, we are talking about the ability to quickly and effectively determine the nature of the causative agent of the next disaster and develop appropriate methods and drugs for treatment. On the other hand, any epidemic, let alone a pandemic, has very specific economic consequences in the short, medium and long term. As world history testifies, first of all, epidemics, pandemics and other types of emergencies entail an excessive loss of resources, which can lead to a decline in economic growth, a slowdown in reproduction rates, and a decrease in the volume of output of goods and services in the territory where the disaster occurred. In these circumstances, today it is no longer in doubt that the COVID-19 pandemic has become a challenge for the global economy. Research and provisions on the feasibility of institutional changes in the system of budget revenues based on the activation of financial and economic regulatory potential of the state, which will increase budget revenues without increasing the tax burden on the domestic economy. The paper offers a brief analysis of the main short-term indicators of Ukraine's economic development. The modern functioning and filling of the revenue base of the state budget is considered, and the main problems are identified. Highlighted consequences of the COVID-19 pandemic. The budget preparation process for the next fiscal years is reviewed, with an increased focus on institutional aspects and operational constraints related to the COVID-19 context. The stage of strategy formation, for the effective functioning and filling of the revenue base of the state budget is an essential part of its budget preparation process, unprecedented political measures to redirect existing resources to health and social support activities, the strategy formation stage will give the first opportunity to overestimate the impact of these measures and start planning the withdrawal of public finances on a solid foundation. According to the recommendations made to resolve the fiscal issue. The author highlights the mechanisms of flexibility of the state budget.

Key words: state budget, revenue side, strategy, COVID-19 pandemic, efficiency of instruments.